

26.2.2024

Sisäministeriölle

Lausuntopyyntö 12.2.2024, VN/22620/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta

Lausuntopyynnössä asetetussa normaalina lyhyemmässä ja loma-aikaan sijoituvassa lausuma-ajassa on mahdollista lausua vain hyvin rajoitetusti, mutta sen puitteissa hallinto-oikeus toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Luonnoksen keskeinen ero aiempiin esityksiin on se, ettei rajamenettelyn käyttöönottoon vaadittaisi erillistä päätöstä vaan se olisi jatkuvassa käytössä myös niin sanotuissa normaalioloissa. Luonnoksessa on turvapaikanhakijoiden määrän arvioitu vastaavan niin sanottuja normaalioloja, jonka vuoksi viimeisten vuosien hakijamäärien ja profiilien perusteella on arvioitu, että rajamenettelyyn ohjautuvia turvapaikanhakijoita olisi hyvin rajallisessa määrin. Tästä johtuen on myös arvioitu, ettei rajamenettelyn käyttöönotolla olisi merkittäviä vaikutuksia muun muassa hallinto-oikeuksien työmäärään ja resursseihin. Koska esityksellä kuitenkin laajennetaan nopeutetun menettelyn käyttöalaa, johtaa tämä väistämättä myös hallinto-oikeuksien työmäärän lisääntymiseen nimenomaan kiireellisenä käsiteltävien asioiden osalta. Lisäksi huomion arvoista on, että mahdollisuus hakea muutosta vastaanottokeskusten johtajan päätökseen olla myöntämättä lupaa poistua vastaanottokeskusten alueelta johtaa hallinto-oikeuksissa uuden, luonteeltaan kiireellisenä käsiteltävän asiaryhmän muodostumiseen. Tilanteesta riippuen näitä valitusasioita saattaisi ohjautua hallinto-oikeuksiin merkittäväkin määrä. Mikäli turvapaikanhakijamäärät pysyvät esityksessä arvioidun mukaisina, lisäys muutoksenhaun määrissä lienee kohtuullinen. Hakijamäärien ja profiilin mahdollisesti muuttuessa on kuitenkin pystyttävä reagoimaan nopeasti myös hallinto-oikeuksien kasvavaan resurssitarpeeseen.

Hallinto-oikeus kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että rajamenettelyn onnistuneen käyttöönoton kannalta on tärkeää, että jo ennalta varaudutaan riittävässä määrin siihen, miten ensi vaiheessa toimitaan, jos turvapaikanhakijoiden määrä kasvaa olennaisesti. Rajamenettelyssä sovellettavien lyhyiden

määräaikojen takia paineet oikeusavun ja tulkkauksen sekä vastaanottopalveluiden saatavuuteen lisääntyvät ja voivat heijastua myös menettelyyn liittyviin valitusperusteisiin muutoksenhaussa, mikä taas saattaisi epäselvissä tilanteissa johtaa rajamenettelyn päättävien täytäntöönpanokieltojen määrän lisääntymiseen. Poikkeusoloissa, joissa rajamenettelyssä käsiteltävien turvapaikkahakemusten määrä nousisi hyvin merkittäväksi, nousee olennaisena kysymyksenä esille myös hallinto-oikeuksien kyky vastata työmäärän lisäykseen. On ilmeistä, että muutoksenhakumahdollisuutta käytettäisiin laajasti, joten tämä edellyttäisi myös lisäresursointia.

Esityksessä ei enää ole aiempien esitysten tapaan määräaikaa tuomioistuinten käsittelyn kestolle täytäntöönpanokiellon hakemista lukuun ottamatta. Hallinto-oikeus pitää tätä hyvänä muutoksena. Samoin hallinto-oikeus pitää kannatettavaa sitä, että Maahanmuuttovirastolla on esityksen johdosta mahdollista jakaa puhuttelujen järjestämistä ja päätöksentekoa sen eri toimialueille, mikä todennäköisemmin johtaa siihen, että myös muutoksenhakuasiat jakautuvat eri hallinto-oikeuksiin sen sijaan, että ne kuormittaisivat vain yhtä tai muutamaa hallinto-oikeutta. Tähän liittyen hallinto-oikeus kuitenkin nostaa esiin sen epäkohdan, että nykytilanteessa asioiden ohjautuminen hallinto-oikeuksiin on riippuvainen Maahanmuuttoviraston työjärjestyksestä, mitä ei ole pidettävä kestäväenä ja toimivana ratkaisuna hallinto-oikeuksien resurssien ja niihin varautumisen kannalta.

Hallinto-oikeus kiinnittää vielä huomiota siihen, että myös nopeutetun menettelyn turvapaikka-asioissa on mahdollista, että esille nousee kysymyksiä, joiden vuoksi suullisen käsittelyn järjestäminen hallinto-oikeudessa on välttämätöntä. Näitä tilanteita voivat olla esimerkiksi tietyt sur place -tilanteet sekä ehdotetun 104 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaiset tilanteet, mikäli niissä on kyse esimerkiksi suojelupolisiin asiassa antamasta lausunnosta. Näissä tilanteissa asian käsittelyn mahdollisuuteen rajamenettelyssä tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Lausunnon on valmistellut hallinto-oikeustuomari Pirita Pesonen.

Ann-Mari Pitkäranta
Ylituomari

Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5
Helsinki 00520
Puh.: 029 56 42000

S-posti: helsinki.hao@oikeus.fi
www.hehao.fi

